

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Bulla Compositionis. Cap. XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

Illud tamen ne ignorato, pro hac Bulla sufficere eandem quantitatem elemosynæ pro omnibus, sive privatis, sive insignibus personis, & quidem in nostro Regno duos Reales. Ratio est, quia pro viventibus distinctionem apponit Commissarius inter privatas, & insignes, non autem pro Defunctis: & merito, quia voluit illis sanctis animabus favere liberalius.

QUINTA DIFFICULTAS.

An hac Defunctorum Bulla possit sumi pro existente in alio Regno?

a Ludov. à 9. Cruce de Bull. in ipso Proc. **R**espondeo verbis Ludovici à Cruce (Concedit, inquit, S. Pontifex, ut qui hanc Defunctorum Bullam sumpserint, possint eam cuicumque anima in Purgatorio existenti applicare, dummodo duos argenteos in subsidium Belli contra Infideles solvant, &c. Nota illud cuicumque anima? Vivus ergo recipiens Bullam, debet esse in Regno, ubi Bulla promulgatur, non autem necessario ille, cui applicatur, vel applicanda est indulgentia.

SEXTA DIFFICULTAS.

An hac Indulgentia possit acquiri pluries pro Defuncto?

Respondeo, solum semel cum una Bulla, & iterum cum alia, sed non tertio cum tertia, &c.

Illam autem opinionem Trullench putantis, quoties cum una Bulla applicatur à Fidele, qui Bullam hanc accepit, hæc Indulgentia, quoties Indulgentiam acquiri pro anima, mihi videtur opinio nimis fictitia, nam cur requiritur nova concessio Pontificis, ut bis hæc Bulla sumi possit, qua iterum acquiratur Indulgentia? & cur Fideles nunquam hac Praxi, quod sciamus, usi sunt?

11. Illud occasione hac solet inquiri, cur bis in anno potest utiliter sumi hæc Bulla? Immo cur fructuosum est, altero & altero anno pro eodem defuncto subinde Bullam sumere. Ratio dubitandi est, quia, si per unicam Bullam semel habita Indulgentia, Deus liberat animam, jam non est opus alia secunda, multo minus tertia, &c.

Respondeo. Sanè cum fructu pluries Bullæ

sumuntur, quia possunt concurrere circumstantiæ, ob quas per priores Bullas non acquiratur Indulgentia: ut si accidat, non esse causam sufficientem, ad illam Indulgentiam concedendam, si non sit in gratia, qui Bullam suscipit, applicatque (nam non est, nisi in opinione, quod in prædicto non requiratur gratia) denique si Deus non acceptet (est enim in simili opinione, an Deus infallibiliter nec ne acceptet, ut §. præced. n. 3. indicavimus) Addit Castropalaus b. n. in nem. sci. b. Castr. de re posse, an opera ad Indulgentiam requisita Bull. p. 12. ipse exequatur, pro ut Pontifex intendit, & num. 4. necessarium est ad Indulgentiæ valorem, & rursus numinem scire an, etiam te ignorante, elemosyna erogata pro Bulla sit aliena, vel, an Depositarius, seu distributor tibi dederit Bullam alterius; vel, an ipse sit raptor, simulator, vel non legitimus Minister. Præstabit igitur iterata Bullarum acceptio, non pro defunctis modo, verum etiam pro viventibus. Quod dicitur est de his Indulgentiis per Bullam, dic universaliter de aliis Indulgentiis, prudenter nimirum eas, pluries, & pluries sumi. Hactenus de Bulla Defunctorum satis.

CAPUT XVIII.

De Bulla Compositionis.

Per hanc Bullam concedit Pontifex Fidelibus etiam Religiosis, & siquidem diximus c. Castr. de supra c. 3. §. 2. n. 12. Religiosos posse omnibus Bull. Cru. Bullæ Cruciatæ Privilegiis frui, præter usum p. ultimo, laeticiniorum, & quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent, ut si forte habeant aliquid ex bonis male ablati, vel retenti, facta elemosyna, positisque conditionibus mox explicandis, possint illa omnia sibi tuta conscientia retinere.

Hujus autem concessionis Justitia & honestas, ut etiam potestas Pontificis ad illam exhibendam hic à nobis, qui solum ad praxim intendimus, tamquam certa supponitur, videnda si placet apud Trullench, Bardi, Ludovicum à Cruce, aliosque hujus Bullæ diligentes explanatores.

Porro verba Pontificis hanc compositionem concedentis hæc sunt. *Vt possit Commissarius componere super illicite habitis: nec novæ super medietate legatorum omnium, quæ propter male ablata facta sunt, si Legatarii*

per

per annum in exactione negligentes fuerint, ac super illis quæ facta erunt (hoc est, quæ inveniuntur esse jam facta) & quæ dicto anno durantes fuerint, si Legatarii inveni non potuerunt, nec non super male ablatis, & per usurariam pravitatem, aut aliter male acquisitis, si in omnibus præmissis casibus (præterquam dicta annalis negligentia) persona, quibus restitutio, seu solutio faciendæ est (præstito per restitutorem Iuramento de diligentia per eum facta pro inveniendæ Legatario seu Creditore, & minime inveniendæ) non reperiantur; possit, inquam, Commissarius componere, & ita debitores liberari.

Et paulo post.

Ita etiam datur facultas eidem Commissario componendi cum eis, qui ad restitutionem fructuum ex omissione horarum Canonicarum tenentur; ita, ut quantitas compositionis, pro medietate, Ecclesie, vel aliis locis, quarum, vel quorum ratione Horas prædictas recitare debent, & pro altera medietate, in subventionem hujus negotii detur.

§. I.

Explicatur Caput illud Primum se componendi, id est super illicitè habitis, & super male ablatis aut aliter male acquisitis.

Illicite habitæ, seu retentæ sunt, quæ quamvis sine peccato, propter bonam fidem, vel ob justum contractum, vel ob aliud habitæ olim fuerint, suo tamen tempore restituta non sunt. Male vero ablata sunt illa, quæ cum peccato, & injustitia susceptæ fuerint, nec Domino reddita, quod posterius magis magisque enotare volens Pontifex addidit, & per usurariam pravitatem aut aliter male acquisitis.

2. Pro his igitur format Generalem hanc Regulam Trullench. a Compositio, de qua loquimur, generaliter fieri potest in omni eventu, in quo constat, Restitutionem faciendam esse ratione rei male acceptæ, vel injustæ retentionis, duabus conditionibus concurrentibus, prima, ut, facta debita diligentia, Dominus certus, aut ejus hæres non appareat, (quam primam conditionem paulo post §. 5. nos illustrabimus.) Secunda, ut hæc bona ablata non fuerint ex confidentia hujus Bullæ. De qua item conditione nonnulla nos addemus non multo post §. 7. v. 4.

3. Proferuat, & illam aliam Regulam Do-

ctores apud eundem Trullench. b & Delugo b Trullit e Quotiescumque aliqua cedunt Pauperibus, l. 3. dub. 4. vel Locis Pii, hoc est deberent illis distribui, num. 4. potest fieri compositio.

Signate dictum est (cedunt) non vero dictum est (debentur) id quod sic explicat, Andreas Mendo. d Si restitutio faciendæ sit Ecclesie, (ait) ex eo, quod fraus aliqua in illam patrata est, non potest debitor componi per Bullas, quia à Pontifice, & Commissario non conceditur compositio de bonis, quæ certo Domino debentur, hic certus est Dominus, nempe determinata illa Ecclesia. Nec conceditur de omnibus bonis pertinentibus ad pia opera, quorum Pontifex est administrator, sed de his, quæ non sunt ablata ab ipsis piis operibus & tamen restitutio esset ei faciendæ, vel quia Dominus non est certus, vel quia bona turpiter acquisita sunt, & proprio Domino non sunt reddenda. Hinc si quis abstulisset bona pertinentia ad Ecclesie fabricam, non posset per Bullam componi, sed deberet ipsi fabricæ restituere, &c.

Prædictarum Regularum ratio illa est, quia de his Pontifex Summus, ut administrator rerum etiam temporalium, quando ad bonum animarum faciunt, modo à Doctoribus latius explicato, potest disponere, atque adeo de illis compositionem concedere.

Jam vero, ut quæ sunt in titulo hujus §. explicarentur, apposuit Commissarius Cruciatæ multos casus in ipso Summario vulgari, quod compositionem postulantibus distribuit, qui breviter sunt sequentes.

De acquisitis cum peccato.

ET quidem quoad male ablata, quæ ex injusta receptione, vel damnificatione debentur. Potest Primo Compositio expediri, (ait Commissarius) si Judices, si Advocati, si testes, si Notarii, si similes Officiales aliquid injuste receperint, ita, ut secundum Regulas Restitutionis restituere incertæ personæ obligentur; satisfacto semper illo, cui damnum fortasse ab ipsis illatum est. Nota, aliquos & Doctores compositionem hanc Judicibus concedere solum super accepta ob administrationem Justitiæ in causis temporalibus: Sed Castropalaus f concedit, etiam in spiritualibus. Illum lege.

5. Secundo, si quis injuste aliquid receperit, ut intercederet pro injusta sententia, restituro semper damno parti læsæ.

Ter-

a Trull. in
expos. Bul.
compos. l. 5
c. 19.

c Trull.
l. c. cap.
Henry
part. 1.
c. 31.
f. Cast.
ad ide.
prop.
dentes

6. Tertio, si in ludo per fraudem aliquid injuste quis acquisierit ab eo, quem nunc invenire non potest.

Nota, si tu forte luseris cum Beneficiario, vicerisque illam parrem superfluam, quam is tenetur distribuere Pauperibus, doceri à *a Delugo*, dictam partem deberi pauperibus, atque adeo posse, te de ea componi; at doceri à *b Bardi*, pauperibus non deberi, acque componi te posse. Ratio hujus posterioris sententiae, quam libentius sequor est, quia, cum sit hodie probabilis opinio Beneficiarium esse Dominium, etiam illorum bonorum, quæ ipsi sunt superflua, jam à te scitur Dominus, puta beneficiarius, ergo illi, non vero pauperibus restituere debes, si per fraudem vicisti. Quod si vicisti sine fraude, illa tibi retine, quia ea habuisti à Domino suæ rei: esto beneficiarius peccaverit, sic ludendo, & fortassis etiam tu, si sciens cooperatus es eum illius peccato.

7. Quarto, si ob fictam paupertatem, vel similem fictionem aliquid recepisti, quod restituere obligeris.

8. Quinto, si quid debeas ob damnum, quod venando, piscando, pascendo, vel alio modo alicui intulisti, semper accerto eo, cui damnum illatum est.

9. Sexto, si honesta mulier [non publica meretrix] aliquid ob turpem usum habuerit.

10. Septimo si per injustam venditionem, vel emptionem vini, vel aliarum rerum, si ve fraus fuerit in mensura, si ve in alio &c.

De acquisitis sine peccato, ubi de Inventis.

11. Quoad rem acceptam Potest, primo, fieri compositio, si quis habeat pecuniam, vel aliud incerti Domini apud se depositum.

12. Secundo, si ex contractu, vel quocumque alio capite aliquid quis incertæ personæ debeat.

13. Tertio, si quis aliquid habeat, quod casu in venerit, nec sciri possit Dominus, hæc autem alicubi esse à Rege, & sub præcepto, vel excommunicatione à Pontifice applicata Ordinibus Sanctæ Mariæ de Mercede, vel Sanctissimæ Trinitatis ad redimendos Captivos, unde non posse de illis componi, contendit *c Ludovicus à Cruce*. Verum nos sequimur alios Doctores *d* cum quibus.

Tamburinus de Sacramentis.

14. Dico Primo. Casu Inventæ, si post debitam diligentiam inveniri Dominus non potest, probabilissimum esse, posse ea sibi aservari ab Inventore cum intentione ea Domino reddendi, si is comparterit. Ratio est, quia nec ex jure naturæ, nec ex jure positivo probari potest oppositum, modo dictum animum habeat Inventor. Id fufe probat *Mendo* l. c. au. 17.

Addit idem *Disp. 14. c. 17. n. 182*. Idem esse de bonis naufragantium, eo ipso enim quod inveniri non potest eorum Dominus, sunt æque bona inventa, & excommunicatio in Bulla Cœnæ solum loquitur, cognito, vel comparente Domino.

15. Dico Secundo, nec ullam esse in conscientia obligationem reddendi bona incerta inventa si ve animata, si ve inanimata, Cruciatæ, aut prædictis Ordinibus. Ratio est, quia si Inventor ea licite, juxta hanc opinionem retinet, non cadet in ipsum, nec præceptum, nec excommunicatio, quæ solum sunt lata juxta aliam oppositam, quæ certe probabilis est.

16. Idem *Mendo d. Disp. 33. n. 23*. docet, posita præscriptione (quæ ponitur post certum tempus à lege definitum, de qua passim Jurisconsulti) non obligari inventorem reddere rem inventam Domino comparenti, quia per præscriptionem legitimam is acquisivit rei Dominium absolutum; sic concedentibus legibus Præscriptionis.

17. Sed difficilis mihi est hæc Decisio, ad legitimam enim præscriptionem requiritur, ut res à possidente teneatur tamquam sua absolute, & non nomine alterius; at hic inventor nomine Domini possidet, dum eam retinet sub conditione, donec Dominus comparterit, non vero absolute, & nomine suo. Sed redeamus ad nostra.

18. Ex dictis patet, te non indigere compositione pro prædictis inventis in nostra opinione, indigere autem in alia probabili, quam hic sequitur Commissarius.

19. Hi sunt prædicti casus in Summario collecti, in quibus semper intellige, quando facta debita diligentia, ignotus est Dominus, ut item semper intellige, quando is, qui ea habet, restituere obligatur. Quod advertitur, quia Commissarius in multis ex prædictis casibus enumeratis, secutus est opinionem probabilem, quod illa bona restituenda

tuenda sint, ut V. G. in muliere dante usum sui corporis, & in rebus casu inventis, ut modo dictum est & c. Nam cæterum quando ad est opinio probabilis, quod restituenda non sint, potest quilibet hanc sequi, & sic de compositione non esse sollicitus. Et quidem Trullench, Bardi, & Mendo latius in expositione hujus Bullæ (utiliter quidem) agunt de casibus, quando prædicti obligantur restituere, quando non item: sed quia id, est digredi ad alias materias, ideo ab his mihi abstinendum hic omnino fuit.

§. II.

Explicatur illud secundum Caput. Super medietate legatorum.

1. **E**Xfiguratione casus id facilius doceberis. Titius in sine vitæ cognoscens seu dubitans apud se esse summam centum V. G. aureorum ex male ablati (ut exoneret suam conscientiam) legat, Ecclesiæ S. Petri, vel Paulo pauperi summam illam. Accidit autem, ut illa Ecclesia, seu ejus Rector, & pauper ille, fuerint negligentes per annum nequaquam exigentes à Titii hæredibus ejusmodi legatum. Ajo, hos Titii hæredes posse super medietate hujus legati, hoc est supra quinquaginta aureis se componere per hanc Bullam, data tamen alia medietate illi Ecclesiæ, vel Pauperi, legatariis.

2. Nota autem hic Primò, in hoc casu non requiri incertitudinem Domini, nam in aliis requiritur (ut supra dictum est) Dominum esse ignotum. Sicuti etiam, non requiri dicitur §. 4. in omittente horas Canonicas. Quod autem etiam si notus sit Dominus, possit hanc compositionem concedere Pontifex non solum pro legatis faciendis in illo anno post promulgationem Bullæ, quod concedunt omnes, verum etiam pro legatis jam factis ante Bullæ promulgationem, quod negat Delugo, lege apud Bardi etiam hoc posterius concedentem.

3. Nota secundo, debere intercessisse negligentiam Legatarii; unde si ejusmodi legati notitiam sine sua culpa nequaquam is habuit, non currit adversus illum prædictus annus, nisi à die notitiæ legati.

4. Nota Tertio, male ablata, pro quibus constituta diximus hæc legata, non debere

esse facta ob confidentiam Bullæ, tunc enim, ut dictum est, compositio nulla conceditur.

5. Nota Quarto id, quod advertã §. 7. n. 5.

6. Nota Quinto Si summa medietatis legati excedit summam centum mille maravedis hispanicarum, seu unciarum Sicularum 128. tar. 20. & gr. 6. (id quod mox explicabimus clarius §. 6.) de excessu debere fieri compositionem immediate cum Commissario, si non excedit, sumi posse tot Bullas, quot §. eodem definiemus.

7. Porro, cum certum sit apud omnes, hæredem, ne supprimat rem alterius, debere admonere legatarium de legato ipsi à Defuncto relicto (si aliunde is non sciverit) ut à die notitiæ, ut diximus, currat prædictus annus. Inquires, quemnam admonerebit, si legatum factum est Pauperibus, vel pio loco in communi?

Respondeo. Admonet Procuratorem pauperum, vel Rectorem loci pii, vel Episcopum, vel breviter illum, qui curam habet de his legatariis, quibus Defunctus voluit prodesse. Ita Mendo disp. 34. c. 4. n. 56.

Inquires iterum. Si dicti Procuratores sint negligentes; unde post annum amittat locus pius V. G. medietatem legati, ex eo, quod hæres se composuit, ad quid Procuratores, obligabuntur? Respondeo. Sine dubio, ad restituendam tali loco illam medietatem amissam, si per culpam ipsorum gravem ea amissa est. Semper suppono, hos esse Procuratores ex officio, & ex stipendio, vel quia muniti suo est annexa procuratio, nam si eam ex caritate gerant, quamvis peccaverint, ad restitutionem non tenebuntur. Ita Mendo ibid. n. 37.

§. III.

Explicans Caput illud Tertium. Ac super illis legatis, & c.

1. **S**I quando adsint legata quæcumque, tamen si non fuerint facta ad exonerandam conscientiam; legata, inquam, sive facta ante Bullæ promulgationem, sive quæ fient post illam, durante anno tuæ Bullæ, quæ quidem legata tu, utpote hæres legantis, solvere legatariis ad assensum teneris, si tamen dicti legatarii, adhibita morali diligentia, in veniri non possunt, poteris tibi consulere per hanc compositionem, non solum quoad partem,

verum

verum etiam quoad totum. Hæc enim cum sint in hoc casu incerti Domini, debentur Pauperibus, atque adeo sunt compositionis capacia. Differt hic casus à præcedenti in duobus, nam in præcedente notus erat Dominus. Et legatum factum erat ad exonerandam conscientiam, quæ duo non sunt in casu præfenti.

2. Nota autem hic Primo, si summa excedit decem mille maravadi Hispanos mox explicandos §. 6. debere fieri compositionem per Commissarium, si non excedit posse per tot Bullas, quot mox eodem §. 6. dicemus. Et subadverte, quando compositio fit per Commissarium, debere ejusmodi hæredem jurare se diligentiam moralem adhibuisse ad inveniendos legatarios modo universaliter explicando §. 5. sine, quod Juramentum non requiritur, cum per Bullas &c.

5. Nota Tertio. Quod dicitur de legatis prædictis incertis, dic de fidei commissis incertis, nam legata, & fidei commissa saltem in hoc equiparantur, ut recte Villalobus, a aliique.

a Villalob. 4. Nota Quarto id quod infra dicam §. 7.

11. 29. num. 5. 22. Mendo num. 5. 4. n. 5. 3. Nota Quinto si Cajus v. g. determinatæ personæ Titio v. g. legat aliquam summam, quam à Titio furatus fuerat, vel quomodo-cumque ab illo habuerat, nõ posse prædictos Caii hæredes uti Compositione, quia tunc certus est creditor, & legatum illud potius est restitutum, quam vere legatum.

Si Defunctus habebat bona, super quæ poterat componi, an de iisdem possit componi hæres, dicam mox §. 4. num. 13.

§. IV.

Explicat illud Quartum Caput. Et super fructibus debitis ex omissione Horarum Canonicarum, & fructibus ex redditibus Ecclesiasticis male perceptis.

b Mendo d. 34. c. 3. c Trullen. l. mox cit. d Bardi p. 3. tr. 5. disp. 2. c Trull. l. 3. de Bulla c. 2. 1. Siquis Ecclesiasticus Beneficiarius non recitavit Horas Canonicas, vel Beneficium habuit sine titulo, vel aliud non Canonicè obtinuit, & tamen fructus Beneficii percipit, cum injuste perceperit, debet eos restituere, sed b potest uti hac compositione, de qua loquimur, (quantum debeat restituere; qui omittit Horas Canonicas vide Castropalaum c Trullen d Bardi. e)

Idem si excommunicatus, vel suspensus, vel

Irregularis eos fructus perceperit, idem, inquam, dic in sententia eorum, & in casibus illis, in quibus vide Trullench f aliosque. Idem f Mend. quod dicitur de beneficiario non recitante disp. 34. Horas, dic de Pensionario,) propter eandem c. 2. n. 28. rationem) non recitante officium B. Mariæ Virginis.

2. Hic autem est quædam conditio observanda, ut ultra duos Reales, quos ejusmodi beneficiarius debet erogare pro una Bulla, quæ remittit ipsi mille maravadi Hispanos. mox explicandos §. 6. debeat dare alios duos Reales Ecclesiæ in qua est Beneficiu, pro quo compositio expeditur, & sic pro aliis singulis Bullis quibus indigebit beneficiarius. Quod si summa à Beneficiario male percepta excedit decem mille maravadi eodem §. mox explicandos, unde debeat compositio immediate fieri cum Commissario, summa compositionis debet dividi, cujus altera pars media detur in subsidium Belli, altera tribuenda est pari modo Ecclesiæ, ubi est beneficium, Hunc sensum faciunt illa verba Summarii vulgaris, quod in nostro Regno distribuitur pro hac compositione *Che habbi da dava altri due Reali alla fabrica della Chiesa del Beneficio Erc. e volendo si componere di piu' s'offerui l'ordine dichiarato di sopra.*

3. His declaratis, Nota primo, super Distributiones quotidianas, si quando quis, cū non interfuerit Choro, illas tamen accepit, non posse fieri compositionem, Ratio est manifesta, quia hæ accrescunt interessentibus, ergo cum Dominus sit certus, non est locus compositioni.

4. Idem propter eandem rationem dic de fructibus beneficii cujuscumque, quando ex speciali statuto, vel consuetudine legitima aliis sint attributi. Lege Andream Mendo, qui tandem concludit, id esse, saltem tamquam tutius amplectendum.

5. Nota Secundo, nec item posse fieri compositionem super redditus, quos forte perceperunt Parochi, vel Episcopi non residentes ultra tempus ipsi à Tridentino concessum. i Trid. sess. Ratio est, quia ibi Concilium prohibet, ne de iis fiat compositio; & ex alia parte non apparet in Bulla hæc revocari hujusmodi prohibitionem.

6. Idem recte docet Ludov. à Cruce de fructibus non rite perceptis ex beneficiis incompatilibus, quia ex Tridentino citato non

residentes non possunt, ut modo dictum est, componi: at ille qui habet duo Beneficia incompatibilia non potuit in utroque reside- re, & ita testatur dictus Ludovicus, respon- disse Commissarium Cruciatæ de hac re in- terrogatum; sed bene notat Mendo *a* posse componi de fructibus beneficii, ubi forte re- sedit, quia, quoad hoc, non repugnat Triden- tinum.

*a Mendo
d. 34. c. 3.
nu. 36.*

*b Trull.
l. c.*

7. Nota Quarto, quid de fructibus benefi- cii vacantis? Respondeo, De his fusè loquen- tem legi posse Trullen. *b* qui denique ait, fru- ctus tempore veræ vacationis provenientes, in sententia multorum, debere successoribus, vel convertendos esse in Ecclesiæ utilitatem, atque adeo cum sic certi sint creditores, non habet (ut aliqui censent) locum compo- sitio.

*c Idem l. c.
cui addit
Mendo d.
34. c. 3.
n. 42.
d. Suar. l.
4. de Re-
lig. c. 53.
n. 26.*

8. Dixi (ut aliqui censent) nam ceterum ipse idem Trullench *c* putat, etiam super fru- ctibus veræ vacationis prodesse compositionem, tamen si successoribus ii deberentur (de qua tamen re, hoc est cui debeantur tales fructus est solennis questio: & tandem Sua- rez *d* dixit consuetudinem legitimam cu- juscumque loci esse servandam.) Ratio prop- ter quam super his compositio possit expedi- ri, est, quia adhuc antequam successor il- los sumat, sibi que vendicat, sunt in disposi- tione Pontificis, qui Commissario delegavit potestatem super illis compositionem concedendi.

*e Lud. à
C. r. d. f. 3.
dub. 18.
Trull. l. 3.
c. ult. fi-
ne.*

9. Nota Quinto, non posse *e* expediri compo- sitionem super stipendiis pro Missis cele- brandis male perceptis: nã constat, eas Missas esse celebrandas pro iis determinate sive vivis, sive Defunctis, pro quibus ii intenderunt, qui stipendia seu eleemosynam tribuerunt; quare etiam si tu illorum non recorderis, neque illos seias; personæ in certâ nequaquam sunt, cum à Deo, ad quem pertinet earum fructum con- cedere, satis, superque noscantur.

10. Nota Sexto. Quid de beneficiario cum distractione voluntaria horas Canonicas recitante? Supponendo eam sententiam, qua docet recitantem cum voluntaria distractio- ne non satisfacere in conscientia obligationi, quam inducit vel ipsa ratio orationis, vel Ecclesiæ grave præceptum;

Respondeo. Aliqui hunc negant, compo- sitione indigere; alii qui affirmant: Ratio affir- mantium est, quia ad orationem cum atten-

tionem faciendam obligatur beneficiarius, at- que adeo, cum peccet, nec ponat, quod ab ip- so ratione beneficii requiritur, contra iustitiã operatur; unde cum obligetur fructus sic per- ceptos restituere, indigebit compositione, vel eos Ecclesiæ restituat. Ratio negantium est, quia esto is peccet contra Religionem, non tamen contra iustitiã, jam enim externe re- citat, ad quod solum vi beneficii teneri vide- tur. Utraque sententia est probabilis, lege Bar- di *f* & ab eodem citatum, & non in omnibus approbatum Andreã Mendo.

Huc reducitur illa Questiuicula An Offi- cium hodie omisum à similibus Beneficia- riis, si cras ab eodem suppleatur, recitando Of- ficium duplicatum, satisfaciatur, quoad iusti- tiã, etiam pro hodierno die, & sic nõ indigeat compositione pro ejus omissione. Respondeo. Ita *g* putat Suarez cum nonnullis aliis; sed *g* Suarez certe oppositum *h* est omnino tenendũ, quia Officium est additum ab Ecclesia huic diei, quo elapso, nulliter, quoad diem hunc, sup- pletur. Neque obstat altero die suppleri ali- quando posse Missam, quam hodie celebrare *c*, debeat beneficiarius, nõ obstat, inquam, quia Missa regulariter non est addita à dantibus pro ea eleemosynam huic diei, quia ab ipsis solum spectari solet utilitas, & fructus Missæ, quæ regulariter æque habentur altero die. At Officium additum est huic diei ab Ecclesia, quæ respexit ad hunc præcise diem, ne scilicet dies illus præteriret sine religioso cultu per Officium.

12. Nota Septimo, An Hæres defuncti be- neficiarii possit utiliter se componere de fru- ctibus male ab ipso beneficiario perceptis, & nunc jam à dicto hærede alias legitime pos- sessis? Respondeo, nõ posse existimat Delugo. *i* quia compositio pro debitis certis non vide- tur esse concessa, nisi illi, qui ea debita perso- naliter contraxit, at hæc debita contraxit be- neficiarius, non hæres. Verum Bardi *k* conten- dit, posse, donec aliud non declaret Com- missarius Cruciatæ, quia non apparet in Bul- la, compositionem pro debitis certis esse con- cessam, qui illa immediate con-

13. Atque, hac posita Decisione, multo ma- gis sequitur, universaliter hæredem posse se componere super omnibus illis bonis, sive male perceptis, sive male retentis, super qui- bus poterat se componere Defunctus, dum

inter

inter vivos existebat, nam ad hæredes proveniunt bona Defunctorum iisdem qualitatibus affecta, quibus apud Defunctos erant.

§. V.

Explicatur illud, si facta diligentia non invenitur creditor.

1. PRÆTER illud de medietate Legatorum ex negligentia Legatarii, & præter dicta de fructibus receptis in omissione horarum Canoniarum, semper in aliis requiritur, sicut supra dictum est, ut constet creditorem esse incertum, seu ignotum. Id autem constare debet per diligentiam morali modo factam, hoc est, ut adhibita sit ea diligentia, quam vir bonus, & timoratus in simili casu, consideraret in re sua; non enim eadem diligentia sufficit ad querendum Dominum prioris Adamantis; quæ ad Dominum unius, vel alterius aurei. Et quidem de hac sufficienti diligentia exhibita, debet à debitore fieri Jamentum, quando fit compositio immediate cum Commissario, quando autem fit per acceptionem Bullarum, satis est, ut ipse debitor sit certus, illam fecisse, & hanc esse praxim, affirmat, & signate Trullench.

2. Nota hic primò. An dicendus sim esse certus, an incertus, si sciam rem, quam ego habeo, esse alicujus ex duobus vel tribus, vel quatuor, nesciã verò cujus in particulari? Respondeo, hæc dicendum esse certum; quare tunc res est dividenda inter illos pro rata dubii.

3. Quid si dubium versetur inter decem, quindecim, viginti, centum? Respondeo. Cum hæc res debeat morali & humano modo pensari, debet prudenti Judicio, spectata qualitate personarum, rei que quantitate, discerni, an sit tantum dubium, ut res illa ad certitudinem potius, quam ad incertitudinem vergat.

4. Nota Secundò. Quid si creditor certus sit absens? Respondeo. Tunc sanè, (ut rectè advertit Sotus c) is erit per se loquendo, certus; absentia enim Domini ejus certitudinem non tollit. Dixi (per se loquendo) nam id limitat Henriquez, & nisi res esset ad Dominum mittenda majoribus expensis, quam ipsa valeat, tunc enim æquiparatur rei incerti

Domini. Sed adverte, hoc tunc locum habere, quando non speratur, fore opportunum tempus eam restituendi Domino, & quando debitor non teneretur illas expensas facere.

Quod ultimum ideo dicitur, quia quando res est illicitè à te acquisita debes regulariter tuis expensis (si habeas unde) mittere ad Dominum juxta alibi à me dicta, & consequenter non suffragabitur tibi compositio.

5. Nota Tertiò. Quid si sub dubio debeant aliquam summam Titio V.G. Creditori mihi satis cognito, sub dubio, inquam, an illi debeam decem, an quindecim, an viginti, an nihil? Respondeo. Putat Henriquez a debere Titio aliquid juxta prudens Judicium. Spectato dubio, & spectata rei quantitate, de reliquo autem posse componi. Cujus Decisionis illam rationem redderem, quia de eo, quod est reliquum, vere nescitur Dominus.

6. Inquires Quartò, Si quis vendens V.G. vinum, sciat, se decem aureos per fraudes furripuisse in hoc oppido, vel vicinia; ignoret tamen personas peculiare quibus damnum illatum fuit, uti ne, ac sem compositio potest? Si enim eas noscendi spes elucet, debet diligentiam apponere, illisque inventis rem reddere, nec tunc licebit, ut toties diximus, ad compositionem confugere.

7. Respondeo. Villalobos s putat, non esse tunc compositioni locum, sed obligari vendentem restituere summam furreptam Communitati, vel vendere vilius in illo eodem loco.

Addit Castropalaus g hanc sententiam sequens rationem illam, quia tunc Communitas est læsa, quæ, cum sciatur, ipsi est restitutio facienda, quo sic læsis, quantum fieri potest, satisfiat.

8. Verum distinguendum omninò est. Si damnum illarum fuit Communitati, accipiendo ab illius V.G. Thesaurò, vel ab aliquorum cumulo, quia Communitas est læsa, ipsi Thesaurò, seu cumulo facienda est restitutio, ut qui damnum passi sunt, resarciantur.

At si furtum fuit factum ex bonis variorum Civium, qui cognosci non possunt, tunc ec. tẽ pars læsa est incerta, nam (ut rectè Delugo h notat) nihil refert, scire, esse alicujus ex illa Civitate seu communitate, si enim id factis esset, usurarii & furis debita non essent incerta, quia licet, quinam sint ab ipsis læsi, ignorentur, scitur tamen ex qua Civitate

230
a Lib. 8. in sint. Vide quæ ego de hac re alibi dixi.
De. al. r. 4 9. Denique facta à me legitima Compo-
e. 1. s. 3. n. sitione, si forte appareat Dominus, ad quid me
 19. & 20. obligabis?

b Rodriq. Respondeo. Non b pauci affirmant, obli-
Villal. L. n. gari te, etiam ante sententiam ad restituend-
à Cruc. dum comparanti Domino id, in quod factus
quos citat. es dicitur. Ratio est, inquit, quia Pontifex
sed non se- per Compositionem nec intendit, nec inten-
quit. Trull. dere potest juri alieno præjudicare, quare il-
l. 3. d. 4. n. lam concedens, concedit sub conditione, si,
 8. seu donec, Dominus non appareat.

c Henriq. 10. Contra. c Non pauci affirmant, te ad
Bannez nihil obligari in foro conscientia, siquidem
Acosta ejusmodi Compositio facta est à Pontifice,
Tru. eos ci- qui cum sit primus administrator bonorum
1005. temporalium Fidelium, quando hæc concer-
 nunt bonum spirituale, potest disponere de
 rebus, &c. & re ipsa disponit sine ulla condi-
 tione, quæ certe gratis asseritur, cum in Bulla,
 ne vestigium quidem illius appareat. Et qui-
 dem, si id potest Princeps secularis per præ-
 scriptionem, cur non possit per Compositio-
 nem Pontifex? Item sicuti si distribuisses to-
 tum Pauperibus, nihil tu deberes postea Do-
 mino comparanti, ut omnes concedunt; Ita si
 per compositionem legitime tibi, & subsidio
 contra Infideles auctoritate Pontificia divisi-
 sti. Hæc sententia est à nobis promptius an-
 plectenda.

11. Dixi (In foro conscientia.) Nam quia
 Bulla Cruciatæ, quanta quanta est, solum re-
 spicit forum internum, posse te condemnari à
d Trull. l. c. Judice teneri Trullench. d ut rem reddas Do-
 mino comparanti, & tunc post sententiam,
 non verò antea, debebis justæ sententiæ pare-
 re, ac reddere;

12. Sed nihilominus valere etiam pro ex-
e Acosta terno foro, docet Acosta e cui assentitur De-
q. 95. lugo, f quia compositio est expedita absolu-
f Delug. d. tæ auctoritate Pontificis potentis liberare, at-
6. de Jusf. que sine ulla restrictione liberantis debito-
nu. 105. rem.

13. Prudenter autem addit Bardi, valere
 quidem compositionem in foro externo, sed
 quia in foro eodem debet consistere, eam legiti-
 me fuisse expeditam, constare autem diffi-
 cile est, ideo regulariter illa non proderit, nisi
 in foro interno, semper enim creditor dicere
 poterit compositionem non fuisse factam su-
 per suo credito, non fuisse præmissam debi-
 tam diligentiam, &c.

*Explicatur quantitas, de qua quis componi
 valeat.*

1. **D**Uæ sunt viæ, per quas incedere potes
 ad compositionem acquirendam. Al-
 tera est per sumptionem tot Bullarum, altera
 per compositionem immediate faciendam
 cum ipso Commissario.

Si fiat priorè via, quantitas, super qua fieri
 potest compositio pro una Bulla, sunt duæ
 mille Maravadis, quæ in moneta Sicula sunt
 uncia duæ tarenæ quinque, & septem cum
 granis quatuor, seu sunt scuta sex, tarenæ quin-
 que & grana quatuor: fierique potest com-
 positio per sumptionem tot Bullarum usque
 ad quantitatem centum mille Maravadis,
 hoc est, usque ad uncias centum viginti o-
 cto, tarenos viginti, & grana sex, seu ulque ad
 scuta trecenta viginti unum, tarenos octo, &
 grana sex. Quare sumendo, vel simul, vel suc-
 cessive intra annum publicationis, quinquaginta
 Bullas, invenieris (si rectè ratione iu-
 bis) extinxisse dictam quantitatem centum
 mille Maravadis.

Nota, per unam, seu per singulas Bullas
 solvi debere Commissario seu Distributori
 Bullarum duos Reales à quocumque siue per-
 sona sit privata, siue insignis: hæc enim di-
 stinctio est, pro sumenda Bulla communi,
 non vero g pro Compositionis Bulla.

2. Quod si summa, pro qua fieri postula-
 tur compositio, excedit dictam Summam
 centum mille Maravadis, tunc erit recurren-
 dum ad posteriorem viam, id est, erit conveniendus
 Commissarius, ut ipse taxam suo ar-
 bitrio (nam non est definita pro omnibus)
 designet, juxta Personarum qualitatem, &
 quantitatem Bonorum. Notat tamen Henri-
 quez, h solere designari decem, quæ à debi-
 tore in subsidium belli erogentur, pro singu-
 lis centenariis.

3. Inquires in hunc modum. Ego ex resti-
 tutione incertorum debeo mille uncias au-
 reas, vellem autem per priorè viam sumere
 Bullas quinquaginta pro extinctione unciarum
 Sicularum centum viginti octo, tarenor-
 um viginti, & granorum sex, quæ sanè est
 mihi utilior via, & pro reliquis per viam po-
 steriorem componere, me cum Commissario,
 possum ne?

Respon-

a Trull. d. l. 3. dub. 3. n. 2. & 3. Respondeo, validè & licitè posse. *a* Quia, & id signate concedit ipsa Bulla Compositionis, & ita praxis habet innixa in eo, quod Commissario non est limitata quantitas, de qua componere ad prædictum suum arbitrium possit.

4. Subinquires. Vellem pro tota Summa confugere ad Commissarium.

b Bard. p. 3. tr. 5. diff. 3. c. 3. n. 5. Respondeo confugito, ut liber, propter eandem rationem, & ita notat *b* Bardi.

c Bard. l. c. à nu. 9. 5. Subinquires iterum. Debeo ducentas uncias Siculas, mihi provideo de tot Bullis quot sufficiunt ad extinguendas centum; deinde aliquot post diebus sumo totidem Bullas pro aliis centum, legitime ne me gero? Respondeo. Nimis *c* te illegitimè geris: debes enim ad Commissarium pro posterioribus centum recurrere, si ve bona, si ve mala fide eam divisionem feceris, si ve etiam oblitus fueris invincibiliter, te debere ducenta. Ratio est, quia Privilegium, quod datur per receptionem tot Bullarum intrinsicè limitatum est, ad tantam limitatam summam materialiter, & non ad amplius.

§. VII.

Conditiones requisita pro recipienda hac Compositionis Bulla.

d Mend. d. 34. c. 5. n. 38. 1. Prima est, ut juxta dicta pro Bulla Communi, à Fideli baptizato (non est, necesse, ut existat in statu gratiæ, ut notat *d* Mend.) recipiatur Summarium hujus Bullæ à manibus legitimi Ministri, data elemosyna, quam diximus §. præced. num. 1. sine, & quidem impressum, & signatum nomine & sigillo Commissarii. Debet autem is, qui vult compositionem, existere in Regno, ubi Bulla promulgatur, vel ad illud personaliter declinare, juxta dicta superius de Bulla communi. Quare Neapolitanus V. G. qui Panormi incolit, vel obiter etiam per paucas horas Panormi manet, potest, dum manet, recipere hanc Bullam, vel componere cum Commissario, & consequenter liberari à restitutione bonorum, de quibus componitur.

e Trull. l. 2. dub. 2. 2. Secunda conditio ut inscribatur nomen: id, quod per occasionem clarè diximus supra cap. 15. §. 4. Non requiritur, autem, ut conservetur, quod etiam per eandem occasionem dictum ibidem est. Lege, si est otium,

Mendo, & Bardi, *g* qui contra hoc posterius *g* Bard. l. c. afferunt, & solvunt objectionem quamdam nobis non admodum necessariam.

3. Tertia, ut non aliena surripiat quis in confidentiam hujus Compositionis. Nota autem compositionem negari surripienti ex confidentia, non autem negari surripienti cum confidentia. Explico id asserendo verba Henriquez. *h* Non valet, inquit, Compositio, si *h* Henricus, injustè hac bona quis occupaverit tamquam ex l. 7. de Inimmediato motivo, aut sine principali; At non diligitur. prohibetur Compositio, si jam decreverat furtis c. 34. facere, aut ea diutius teneat. Hæc ille, cujus sensus est, non prohiberi compositionem, si spes Bullæ inveniatur jam voluntatem furandi, non autem illam moveat ad furandum.

Esse etiam confidentiam, puto cum Mendo *disp.* 33. nu. 43. si quis quid furetur ab aliquo, sperans, fore, ut illum, quem nunc cognoscit, sit fluxu temporis ignoraturus.

4. Huc facit sequens quasiuncula. Si Petrus v. g. spe compositionis faciendæ, retineat bona hæc incerta, nec restituat, sed nec distribuat pauperibus, peccat nec ne? Respondeo. Si longa est mora, qua retinet, peccat mortaliter, quia unusquisque obligatur statim restituere, dum potest. Adverto tamen, quod si deinde expediat legitime compositionem, valet compositio, quia Pontifex negat compositionem surripienti in confidentiam Bullæ, non vero surrepta retinenti.

5. Adverte tamen, quod si hæres, spe hujus compositionis retinet legata, de quibus dictum est §. 2. & 3 non potest uti compositione, quia hoc in hærede non est solum retinere, sed in radice, est furari. Idem dic in similibus.

6. His ita satis, superque declaratis. Inquires Primò, circa Primam Conditionem. An hæc Bulla compositionis pro sit Fidelibus Defunctis? Respondeo si Defunctus, antequam animam efflaverit, mandavit suo hæredi, vel alteri; ut sumeret ejusmodi Bullas, vel, ut, faceret compositionem cum Commissario, utilis ei Bulla, & seu compositio erit. Id quod nec solet fieri, quando, dum quis est *Lege Andri. Morti proximus, dubitat, an aliquid ex male ablatis habeat, unde mandat hæredi, ut habita consultatione cum Theologis, si ipse debet, hæres sumat tot Bullas &c. Quod si is nil tem in alimandavit, utilis ei Bulla nõ erit, quia Bulla facipi debet nomine illius, cui ea profutura est;* Trull.

i Acoffa in expl. Bull. qu. 92. Lud. à Cr. de Bull. d. 3. du. 5.

k Trull. l. 2. dub. 2. Mend. d. 33. c. 5. nu. 50. ager. quo contra

at non

at non potest fieri nomine Defuncti, id quod Defunctus nequaquam mandavit.

Dices. Quid faciet igitur hæres, si fortè cum hæreditate ipsi adveniat aliqua Defuncti Bona, quæ ipsi constat esse aliena, Dominumque inveniri non posse? Respondeo. Quærat ipse nomine proprio Bullas, vel Compositionem, ut dixi §. 4. nu. 3.

7. Inquires Secundò. Circa conditionem tertiam, Quæ fuerunt ablata ex confidentia hujus Bullæ, & Dominus ignoratur, si non sunt capacia compositionis, cuinam restitui debent.

Respondeo. Pauperibus, vel locis piis, inter quos pauperes rectè nominentur Animæ Purgatorii, & suffragiis; ut etiam ipsa Monasteria, & ipsi item Religiosi in particulari. Illa enim sunt loca pia, hi sunt, verè Pauperes voto paupertatis adstricti, si illud ritè servent. Pauperibus,

inquam, vel locis piis deberent ex se ea restitui, ut disposuit Alexander Pontifex & alibi c. Lib. 8. à me adductus.

8. Dico, *ex se*, nam quia in hac Bulla disponit Pontifex, ut ablata ex dicta confidentia applicentur in totum ad hujus belli subsidium, ideo ita debere sub peccato mortali applicari, & non dari pauperibus, vel piis locis docet d. Trullench. ubi tamen viget consuetudo sic applicandi, ubi enim ea consuetudo non esset, abrogata judicaretur hæc dispositio. Verum tantum rigorem peccati mortalis negat Bardi, quia in Bulla non est verbum inducens obligationem sub mortali, & ex alia parte mutare unum opus pium in aliud item pium, id est, quod deberet dari expeditioni huic contra Infideles, dare Pauperibus, non est (nisi aliud addatur) materia gravis saltem, ut plurimum. Atque hæc de Bulla compositionis breviter scripsisse, sufficiat.

Finis Tractatus Bullæ Cruciatæ.

Laus Deo, Beatissimæ Deiparæ, ac Beato Aloysio, Patrono meo, cujus hodie 21. Junii diem Festum colimus.

LIBER SEXTVS
DE
SACRAMENTO
EXTREMÆ-VNCTIONIS.

SA CRAMENTUM Extremæ-Unctionis, est Unctio exterior facta cum oleo benedicto in sensibus corporis infirmi à Presbytero, sub præscripta forma verborum, ad auferendas Reliquias peccatorum, & corroborandum infirmum contra omnia mala, quæ solent tempore mortis imminere. De illa ergo latè Theologi tractent, nos ea, quæ sunt Praxi scitu necessaria, sic breviter expedimus.

LIBRI